

NOVOSTI

Prvi susreti i približavanje s romskom zajednicom (1/5)

ZAGREB (IKA) 30.07.2023. / 09:00

Godinu dana nakon smrti začetnice pastorala Roma na prostorima Republike Hrvatske, sestre Karoline Miljak, ASC (1950. - 2022.), ovaj feljton u pet nastavaka ima za cilj dokazati kako već sada postoje neizbrisivi tragovi koji su ona i suradnici ostavili na Crkvu, institucije, kulturu dijaloga, ali ponajviše na živote pripadnika romske zajednice kojima ne samo da je pomagala, već se iskreno radovala susretu s njima, podizala svijest u društvu o izazovima s kojima se susreću te je svesrdno vjerovala u njihovu društvenu integraciju i napredak.

4. svibnja 1985. dan je kada se s. Karolina Miljak dogovorila s Bogom. Na jednom moslavinskom raskrižju u blizini Kutine, gdje je bila na službi kao katehistica, ta 35-godišnja Klanjateljica Krvi Kristove, “friška” iz studija teologije i duhovnosti u Rimu, vraćala se iz jedne župne filijale i primijetila da ima slobodnih sat vremena.

Mogla je posjetiti obližnje romsko naselje ili vratiti se u župu.

Kako je rekla 2020. za Hrvatsku katoličku mrežu, u tom je trenutku počela razgovarati s Isusom. “Ako na semaforu bude zeleno, idem pripremiti misu. Ako bude crveno, ići ću lijevo prema romskom naselju. Kad sam došla do semafora, bilo je crveno. Kad se uključilo zeleno, krenula sam prema romskom naselju. Ma, već i prije tog semafora mislila sam da ako odem do njih, možda se nešto i promijeni”.

“Idemo mi k njima”

Kasnije bi kazivala kako poziv da radi s Romima nije bila njezina zamisao, nego “dar od Boga”. Kao katehistica u Kutini, njen pastoralni rad obuhvaćao je djecu, mlade, bračne parove i druge koji su dolazili u crkvu. Međutim, primijetila je kako i Romi dolaze, donoseći djecu na krštenje. Najprije ju je to iznenadilo, jer je

vjerovala kako su svi Romi muslimani. No, to ju je potaknulo da pronade način kako ih uključiti u njen pastoralni rad. Njen župnik joj je poručio kako je već bilo pokušaja, da su ih pozivali, ali bezuspješno. No, zaključak s. Karoline u tom slučaju bio je nadahnut tadašnjim papom Ivanom Pavlom II.: “Ako neće ljudi doći k nama, mi idemo k njima”.

Foto: IKA//50 godina redovničkih zavjeta s. Karoline Miljak, 2020.

Karolina je odlazila u susret onima koji su na marginama i prije nego što je to počeo naglašavati aktualni papa Franjo, kaže pedagog i profesor na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. Neven Hrvatić, ujedno i jedan od najdugovječnijih Karolininih suradnika. “Vidjela je da je to pravo mjesto za nekakav pastoralni rad”, objašnjava, iako, kako kaže, “nije bila besposlena” u svojoj redovničkoj zajednici, gdje je obavljavala razne odgovorne službe. “Ali ona je sama shvatila da je korisnija ovdje u radu s Romima, s onima koji su na margini”.

Toga dana u svibnju, kada je odlučila skrenuti prema romskom naselju, Karolina se zaustavila na benzinskoj postaji gdje je vidjela nekoliko Roma, ispričala je 2015. u emisiji Hrvatskog katoličkog radija *Od Krista pozvani*. „Vođena predrasudama pitala sam ih bi li mi nešto napravili, bi li me potjerali ako dođem u njihovo naselje. Jedan od njih se udario u prsa i rekao: *Ženo sveta nitko te neće dirnuti. Samo ti nama dođi*”, prepričavala je, dodajući: “Kada sam došla, doživjela sam svu dobrotu i širinu srca tih ljudi”**.

Od toga dana, kazala je 2015., počela je dolaziti svakog utorka – početak njene katehizacije i pastoralnog rada. To je među ostalim uključivalo kvalitetnu

pripravu za primanje sakramenata, te je čak u Srijemu, prisjeća se prof. dr. Hrvatić, 80-ih godina organizirala prvo katoličko vjenčanje više romskih parova.

Glasnica pomoći iz zajednice koja im nije bila sklona

Prof. dr. Hrvatić je upoznao s. Karolinu kada je već imala niz godina pastoralnog rada s Romima iza sebe, te je s njom obilazio brojna naselja, gdje su u prvim godinama, prisjeća se, još neka naselja bila u zemunicama. Izolirane su to bile zajednice, a život u njima težak. “Ona im je bila kao Božji glasnik, nekakva poveznica, zato što nažalost dio župnika kojima su oni nominalno pripadali nije baš dolazio u romska naselja niti su ih katehizirali, nisu ta djeca išla na vjeronauk”. Gledali su na nju kao “jedan glas pomoći, glas razuma, glas zajednice koja im nije bila sklona”.

Romi nisu bili bliski Crkvi, objašnjava prof. dr. Hrvatić, jer kako su bili marginalizirani u društvu, tako su bili i u Crkvi. S. Karolina, kaže, uvijek je bila kritična prema tome. “Uvijek je govorila da je to najviše na duši župnika”. Međutim, upravo će zalaganjem s. Karoline primarna katehizacija Roma i njihova integracija u Crkvi zauzeti jedno mjesto u diskursu pri Biskupskoj konferenciji Jugoslavije (a kasnije u Hrvatskoj biskupskoj konferenciji), osnivanjem Odbora za pastoral Roma 1987., gdje je s. Karolina preuzela mjesto tajnice Odbora – službe koju će imati do svoje smrti 8. siječnja 2022.

Foto: IKA//Sjednica Odbora HBK za pastoral Roma, 2020.

Broj Roma na području Hrvatske

Poučavajući Rome o temeljima katoličke vjere s kojim su bili u većoj ili manjoj mjeri upoznati, s. Karolina je nastojala integrirati i njihov jezik i kulturu, tradiciju koja je čak bila i zaboravljena zbog izrabljivanja u prošlosti, poručio je prof. dr. Hrvatić, koji tvrdi kako je postojao problem da se sve manje Roma na popisima stanovništva izjašnjavalo kao pripadnici romske zajednice. “U mojoj Pitomači, koja je dugo bila jedno od najvećih romskih naselja – oko 1.500 ih je bilo – ali nisu se opredijelili na popisima”. Kada je pastoral Roma institucionaliziran pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji, provedene su i neke prve demografske procjene u suradnji sa župnicima. Odstupanja s podacima stanovništva i procjena župnika na terenu, kaže prof. dr. Hrvatić, bila su velika. Takvo je jedno istraživanje provedeno 1995. kroz anketiranje 1238 župa u Hrvatskoj. Dobiveni su podaci o prisutnosti Roma u sedam (nad)biskupija i 77 župa. Tako je prof. dr. Hrvatić u radu “Romi u interkulturalnom okruženju” iz 1996. naveo: “Već se podaci iz popisa stanovništva (6695 Roma – 1991. godina) dosta razlikuju od procjena Odbora za pastoral Roma, u kojima se navodi broj od 7068 do 13000 Roma, Vijeća Europe – 30 do 40000 Roma, ili čak do 150000 Roma – podatak Saveza udruženja Roma Hrvatske”***. Međutim, napominje prof. dr. Hrvatić, grube su to bile procjene te je dio podataka i ostao nepoznat.

Romska kultura kao takva obogaćuje hrvatsku kulturu

“Nastojala im je približiti tu katoličku vjeru, ali je povezivala s njihovim vjerovanjem. Dakle njihova vjerovanja su izvorno indijska. Oni također imaju nešto što imaju sve vjere, a to je suodnos između dobra i zla”, objašnjava prof. dr. Hrvatić, govoreći o prvobitnim romskim vjerovanjima. Prof. dr. Hrvatić bio je aktivan uz s. Karolinu u provođenju projekta Romskih odgojnih zajednica (ROZ) – jedan od najdugovječnijih projekata programa Odbora za pastoral Roma HBK.

Koncipiran kao nacionalni i vjerski oblik odgoja i obrazovanja te pokrenut 1994., polaznici su bila djeca Romi iz župa ili škola, katoličke vjere, osnovnoškolske dobi. Posljednja je održana nešto prije početka pandemije koronavirusne bolesti, kaže prof. dr. Hrvatić, koji ističe kako je ROZ jedna “produbljena koncepcija zajedništva”, gdje su se mogli upoznavati mladi iz različitih romskih naselja, koji su čak govorili drugačije romske jezike. “Nastojali smo da oni koliko su bili tih 7 – 10 dana, uspostave to jedno zajedništvo, da se govori o njihovoj kulturi, njihovoj vjeri, da onda oni na kraju pokažu što su u to vrijeme naučili”.

Foto: Privatna arhiva//S. Karolina Miljak i djeca

“Mi smo uvijek krenuli od toga da respektiramo njihovu inicijalnu kulturu”. To je bila polazna točka, naglasio je, “a ne da ih se pokuša izvući iz zajednice”. To je jedna bogata kultura i tradicija, “i kao takva obogaćuje našu hrvatsku kulturu”, naglašava prof. dr. Hrvatić.

Stoga je s. Karolina nastojala ohrabrivati Rome da se ne odriču svoje kulture te su u ROZ-u primjerice poticali djecu da pišu tekstove na svojem romskom jeziku, koje bi kasnije objavljivali u časopisima. S. Karolina poticala je djecu i da crtaju prikaze iz njihovog svakodnevnog života. Ono što bi ju posebno zaintrigiralo bilo je kako su ona poimala pojedine religijske forme, kako su crtali anđele, Isusa...

“To su bila mjesta gdje se zaista nastojalo djelovati u okviru njihove kulture, ali ih isto tako otvarati, pripremati za život izvan”, kaže prof. dr. Hrvatić te dodaje: “Ono što je bilo važno: mi smo s njima i dalje imali kontakt. Dakle nakon što su izašli, koliko smo mogli smo ih pratili, a tamo gdje je trebalo s. Karolina im je pomagala: kod upisa u školu, doma, pa i tim obiteljima koje su teško živjele – oko

nabave hrane... Bilo je važno da osjete da su praćeni, da nije to (Romska odgojna zajednica) sad prošlo i da više nemamo kontakta”.

Taj prvi susret obilježio je Karolinin čitav redovnički život

Taj susret s romskim naseljem u Kutini je obilježio čitav redovnički život s. Karoline, rekao je na njenom pogrebu 13. siječnja 2022. đakovačko-osječki nadbiskup Đuro Hranić****. “Romi su shvatili da je došla izraziti im poštovanje, prihvaćanje i ljubav. Osmijeh i vedre oči bili su snažniji od svake riječi, redovničko odijelo Romi su shvatili kao poruku crkvene osobe koja ih ne odbacuje nego prihvaća. Otad je sve češće bila s njima. Pripravljala je put Gospodinu do Roma, a Rome na izvor krsnoga vrela i drugih sakramenata. I nadasve liječila njihove komplekse manje vrijednosti koje smo im mi, gadže, nametnuli i namećemo”.

* ČESTITAMO! S. Karolina Miljak, nacionalna ravnateljica pastorala Roma, slavi pedeset godina redovništva <https://hkm.hr/vjera/cestitamo-s-karolina-miljak-nacionalna-ravnateljica-pastorala-roma-slavi-pedeset-godina-redovnistva/>, 20. 8. 2020.

**Tko je bila s. Karolina Miljak? Crtice iz života i otkrivanja poziva za pastoral Roma, <https://hkm.hr/vjera/od-krista-pozvani/tko-je-bila-s-karolina-miljak-crtice-iz-zivota-i-otkivanja-poziva-za-pastoral-roma/>, 13. 1. 2022.

*** Romi u interkulturalnom okruženju, N. Hrvatić, <https://core.ac.uk/download/pdf/14404426.pdf>, 1996.

****Pogreb s. Karoline Miljak, <https://ika.hkm.hr/novosti/pogreb-s-karoline-miljak/>, 13. 1. 2022.

Autor: Paula Marija Stier, novinarka Informativne katoličke agencije
(paula.stier@hkm.hr)

* Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije. Dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena autora.

Ključne riječi: feljton prof. dr. Neven Hrvatić s. Karolina Miljak
Sestra među Romima

Daljnje korištenje vijesti u medijima samo uz prethodno odobrenje izdavača.
Sva prava pridržana © 2018 - 2019 Hrvatska katolička mreža